

XV Mälugigant 2017 – NAINE

1. Septembris 2017 suri 95 aasta vanuses tolle hetke maailma rikkaim naine, ühe suurfirma 1/3 aktsiate omanik, varandust umbes 43 miljardit dollarit.
Mis perekonnanimega tunti 1922.a. Pariisis sündinud meediaga tõrjuvalt suhelnud Lilian Henrietta Betsy Schuelleri?
2. Mis ühendab daame Maiu Kulisson, Virve Orr ja Monika Pootsik, kes tõenäoliselt üksteist ei tundunud?
3. Selle Kastiiilia ja Leoni kuninganna (nimele lisatakse I) valitsusajal kehtestati 1480.a. PÜHA INKVISITSIOONIAMETI TRIBUNAL, mis kaotati Hispaanias lõplikult 1834.a. sama valitsejanimega kuninganna käsul (nimele lisatakse II).
Mis ühe nimega valitsejannadele sai osaks inkvisitsioon alustada ja lõpetada?
4. Meeste-naiste palgalõhe teemadel on räägitud nn. klaaslae efektist, kus naiste karjääritõusul on justnagu lagi ees, kuid mida mõeldakse „klaaslifti efekti“ all?
5. Aadama esimeseks naiseks peetakse veelgi mütoloogilisemat Lilithit. Mis eestikeelne tõlg on heebreakeelses naisenimel Lilith, samatõkeline ka pärsiapärane LEILA?
6. Ühe seltskondlik-kulinaarse ettevõtmise algus on dateeritud 1840.aastasse, kui sellega alustas Inglismaal Bedfordi hertsoginna oma Woburn Abbey mõisas. Mis daamide poolt algatatud tegevus see on, mis praeguseks on levinud ühes või teises vormis kõigile mandritele ja millele olevat kaasa aidanud ka inglise kodusesse ilmunud gaasivalgustus?
7. India pühakodadel on mitmesuguseid traditsioonilisi piiranguid. Mille tõttu pidi näiteks omaaegne peaminister Indira Gandhi ainult eemalt, ilma sisenemisõigusega, vaatama Jagannathi templit ja ilmselt mitmeid teisigi? (ei olnud sugude probleem)
8. Talvesõja ajal tuli Rootsist Soomele appi 8462 vabatahtlikku, sealhulgas üks isevärki, kuid kombekas ja heasüdamlik naisteorganisatsioon Punane Täht. Kuidas need tublid rootslannad naabermaad aitasid?
9. Üks Hiiumaa kant, kus elavad toobrihidlased, vesihidlased, varatõusjad ja teised tublid rahvad, olevat oma nime võlgu vägilase Leigeri perekondlikule olukorrale.
Mis Leigeri perekonnaga seotud koht see on?
10. Mitu last oli kuuldava ansambli „Naised köögis“ emadepäeva laulu kangelannal?

XV Mälugigant 2017 – MEES

1. Mehed, kes kannavad varrukanööpidega pintsakuid, jätkavad ka heldimustekitavalt rüütli traditsioone.
Kuidas on praegused mittemilitaarsed plastmassnööbid ja rüütli ajastu seotud?
2. 13. detsembril 1923.a. sündis Torgu vallas tulevane mälumänguliidu auliige. II ms ajal sai ta Müncheni lähedal sõjakoolis lipnikuks, Sinimägede lahingutes oli ta juba leitnandina kompaniiülema. Peale Komi vangilaagrist pääsemist omandas tehnilise kõrghariduse, kuigi oli tudengipõlve pidanud ka juba 1942.aastal. Kes oli see paljude mälumänguvõitjudega IV klassi Kotkaristi kavaler, suri 2009.aastal?
3. Kuigi poliitkorrektne jock-termin oleks „noor linnas töötav professionaal“, ei viitsita nii palju sõnu ritta seada ja öeldakse lihtsalt „...“.
Kuidas?
4. Ta on nõuandev mees. Peale kõrge riigiameti mahapanemist 2008.aastal oli ta 2008.a. Georgia ombudsmani nõunik, 2009.a. Moldova ombudsmani nõunik ning 2010.a. samas ametis Tadžikis ja Usbekis.
Kes on see mees, kes püüdis oma senisest rutiinist 2016.a. ebaõnnestunult välja murda, kuid on praegu jälle oma tuttavas advokaadibüroos nõunik?
5. See algaja ärimees tegi ühe julge foto ostu 1949.aastal 500 dollari eest ja see tasus end suurejooneliselt ära alates 1953.aastast. Fotol kujutatud isikuga seoses tegi ärimees 1992.a. hauaplatsi ostu 75 tuhande dollari eest ning see investering tasub end ära alates 27. septembrist 2017.
Mis mees ja ta muusa on nende rahaliste „sukk- ja saabas“ sidemetega seotud?
6. Tõnu Trubetski, kes on viie lapse isa ning 33 aastat elatunud peamiselt ansambli Vennaskond kontserttegevusest, on kahtlemata tubli mees. Ta juttudel oma vürstipäritolust on mõningane tõepõhi all. Leedu alluvuses Trubetski vürstiriik oli Valgevene aladel.
Millises praeguses Venemaa oblastis asub vürst Trubetski omand, mis materiaalselt on esivanemate kondid Trubtševski linnakese kirikus Desna kaldal?
7. Kellele 1955.a. sündinud inglasele andis Soome oma esimese „Milleeniumi“ preemia 2000.aastal mehe 1989.a. teadussaavutuse eest, põhjendusega, et „ühe inimese töö on harva avaldanud nii suurt mõju teadustööle ja igapäevaelule“?
8. Akadlased nimetasid seda tegelast Utnapištīmiks, „Gilgamešis“ on ta jäädvustatud kui Ziusudra. Mis nimega on mees Piibli kaudu põlistunud?
9. Miks pidid 1187.a. Inglise kuningas Richard I ja Prantsuse kuningas Philippe II magama ühe öö ühes voodis?
10. Ese. Nähtav konserv kannab nime „Rotkho vaim“ ja mis kunstniku sünnilinna ehk valmistajalinna nime?

XV Mälugigant 2017 – KEEL ja KIRJANDUS

1. Mille poolest on Eesti kirjanduses teedrajav Jõelähtme pastori G. H. Schüdlöffeli 1844. aasta raamat „Toomas Westen. Lapo rahva usu ärataja Norra maal“?
2. Keda prantsuse kirjanikku (1628 – 1703) peetakse muinasjutužanri loojaks kirjanduses?
3. 1918. aastal vahendas Haapsalus 1. Eesti polgu läbirääkimisi sakslastega ja 1941.aastal tegutses Uluotsa Eesti staatust käsitleva memorandumiga sakslastele mõistetavaks tegemiseks üks ja sama korrektset saksa keelt valdav Eesti kirjanik. Kes oli see vahendaja-kirjanik, Abja mõisa õllepruuli poeg?
4. Kui kasutada seda sõna filoloogilises mõistes, siis on tegemist kaheksarealise nähtusega. Kui sõna on kasutusel mehaanikas, siis võib vastav asi olla mitmesuguse kujuga, peamiselt abifunktsioonis, kuid väga liikuv. Mis ühine sõna sobib nii mehaanikasse kui itaaliapäraseks filoloogiterminiks?
5. Mis kirjandusžanri harrastasid Eesti kirjanikest esimestena meestest Jakob Pärn ja naiste poolt Lilli Suburg?
6. Millise tuntud Tartus õppinud Läti luuletaja 150. sünniaastapäeva tähistamiseks jooksis tema luuletusi eesti keelde tõlkinud Contra selle aasta septembris Tartust Kalačisse (163 km), kus Contra luuletaja sünnikohas lubas pidulikus õhkkonnas endale ka mõned õlled, lõpetades oma karskuseaasta?
7. 2015.a. 7. jaanuaril toimus Pariisis satiirajakirja Charlie Hedbo toimetuse ründamine 11 surmaohvriga. Samale päevale oli kavandatud tuntud kirjaniku kauaoodatud romaani esitluskampania algus, mis tuli tervemõistustlikult tühistada (ka teose sisu tõttu). Kes oli kirjanik ja mis ta teos, mis tõlkija Triinu Tammeli vahendusel jõudis siiski ka 2015.a. eesti keelde?
8. Kes on see praegu (2017.a.) kirjanikupalka nautiv luuletaja-lastekirjanik-tõlkija, kelle looming on alates 2010.a. ilmunud ta ühemehekirjastuses „Härra Tee ja Proua Kohv“?
9. Kes oli nimepidi see mees, kes teadis ussisõnu ehk Kivirähki romaanis peategelase Leemeti onu, kellelt ta kõiksugu tarkust õppis?
10. Kes on helilooja? Mis pala?

XV Mälugigant 2017 – ANTIIK, AJALUGU, POLIITIKA

1. Taevalaotuses on Marsil kuud Phobos ja Deimos. Kuidas olid mütoloogilised Phobos ja Deimos samuti Marsile omamoodi kaaslasteks?
2. Mis sündmus see on, millest eelmise märksõna oli „Hyde Parki Corner vaikus“ ja järgmise märksõna on „London Bridge langes kokku“?
3. 1395.a. kuni 1398.a. oli üks praegusi mõjukaid Euroopa pealinnu panditud hansalinnadele, kelle eesotsas oli siis Tallinn, kuna nad olid vahendanud 60 tuhande hõbemargaga troonipretendendi Mecklenburgi hertsogi Taani vanglast vabastamist. Milline uhke pealinn pidi taluma tollaegse Tallinna rahakoti võimu?
4. Mis on ainus ingliskeelne riik Lõuna-Ameerikas?
5. Tartu rahu aastapäeva tähistatakse peale Eesti ka mujal. Osa Moskvast elavaid eestlasi koguneb alates 2001.a. traditsiooniliselt Novodevitše kalmistule, kus ühele kalmule pannakse pudel Viru Valget ja süüdatakse küünal. Kelle kalmul see mälestusüritus toimub?
6. 1939.a. algas Euroopas suur annekteerimislaine, kus paljud riigid kaotasid oma iseseisvuse. Mis oli see, ka praegu Euroopa kaardil olev riik, mis saavutas oma riikluse esmakordselt 1939.a.?
7. 2009.a. korraldas Kirovi kubeneri nõunik riigifirma Kirovles puidumüüki Pjotr Ofitserovi ettevõttele 14,9 miljoni rubla eest ja Ofitserov müüs hiljem puidukoguse 16 miljoni rubla ehk 240 tuhande euro eest edasi. Kes oli see tollaegne Kirovi kubeneri nõunik, praegune vene opositsionäär, kellele Vene kohus on selle tehingu kui riigivarguse eest mõistnud korduvalt karistusi, mille Euroopa Inimõiguste Kohus on korduvalt tagasi lükanud?
8. Pange kirja kolm riiki, kus riik kuulub sisuliselt ühele suguvõsale ja see omand kajastub ka nende riikide ametlikes nimetustes?
9. Mis olid ENSV-s teised kaks linna peale Tallinna, mida läänemaailma turistil oli alates 1956.aastast luba avalikult külastada?
10. Kellele Eesti heliloojale pühendas Tõnu Kõrvits kuuldava laulutsükli?

XV Mälugigant 2017 – SPORT, KEHAKULTUUR

6. Ujumisoskuse hindamisel on kriteeriumiteks 100 m rinnuliujumist, vees paigal püsimine asendeid vahetades kolm minutit, lõpuks 100 m seliliujumist ning milline veetegevus kuulub veel klassikalise ujumisoskuse juurde?
7. Kuidas nimetatakse rahvusvaheliste nimedega erinevate lauasuurstega mängu, mis meil on tuntud maavillaste terminitega ameerika, inglise ja prantsuse piljard?
8. Kuulimängu PETANK olevat leiutanud 1907.a. Prantsusmaal Jules Hugues, kes reuma tõttu oli kaunis väheliikuv. Mida oksidaani keelest pärinev „PE TANKA“ tähendab, mis näitab mängu omapära?
9. Kes on need kaks treenerit, kellele on Eestis omistatud kõrgeima, 8. kategooria treeneri tunnistus?
10. Kes Eesti parimaks valitud sportlane tuli olümpiavõitjaks nii 2000.a. kui ka 2004.a.?

XV Mälugigant 2017 – TEADUS, TEHNIKA

6. Mis on meie planeedi levinuim väärisgaas, mis moodustab MAA atmosfäärist 0,9 % ?
7. Taimedele rohelist andva klorofüllü molekuli koostis erineb verele punast värvi andva hemoglobiini omast ainult ühe keemilise elemendi võrra. Mis on need kaks klorofüllü ja hemoglobiini eristavat elementi?
8. Hiinas on lõõnud õitsele uus võõrutusravi töõstusharu. Mis töõstuslikud mõõtmõd võõtnud ravi see on, kui on teada, et potentsiaalseid patsiente on üle 30 miljoni ning nad kannavad rahvapärast nime „ditouzu“ (tõlkes umbes „langetatud peade hõim“)?
9. Mis kuigivõõrd müstilise asja pildistamiseks kasutatakse kirliani tehnikat, mis on oma nime saanud Semjon Kirliani järgi, kes 1930.aastate lõpus tegi asjaomaseid uuringuid?
10. Industrialismi seostatakse loomulikult töõstusega, kuid mis igapäevasega on seotud postindustrialism?